

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
“ 30 ” травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри економіки
Протокол №15 від «29» 05 2023 р.
Завідувач кафедри
В. Байдала Вікторія БАЙДАЛА

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОП «Економіка підприємства»
Людмила Степасюк Людмила СТЕПАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»
Факультет економічний
Розробники: к.е.н., доцент Степасюк Л.М.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної практики

Економіка підприємства

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітня програма	«Економіка підприємства»
Освітній ступінь	Бакалавр
Характеристика навчальної практики	
Загальна кількість годин	180
Кількість кредитів ECTS	6
Рік навчання	3
Семестр	6
Кількість тижнів	6

2. Мета та завдання проведення практики

Фахова підготовка передбачає набуття студентами теоретичних знань з основ наук, набуття практичних умінь та навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності. Практична підготовка з різних напрямів підготовки – складова частина професійного становлення майбутнього фахівця.

Практика студентів університету є невід’ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньої програми «Економіка підприємства». Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних умінь і навичок при підготовці студентів, а також збору фактичного матеріалу для виконання практичних розрахунків щодо забезпеченості та ефективності використання виробничих ресурсів та ефективності діяльності підприємства.

Мета виробничої практики – формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних економічних знань з теорії та практики господарювання, в області прогнозування і планування економічних параметрів функціонування на мікрорівні, визначення пріоритетних напрямків розвитку та оцінювання ефективності діяльності підприємства.

Завдання – формування глибокого розуміння господарських процесів, що відбуваються на мікрорівні у виробничо-комерційних системах сучасних підприємств;

✓ засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами та організаціями, як відкритими соціально-економічними утвореннями, що знаходяться під постійним впливом зовнішнього бізнес-середовища;

✓ розуміння сутності, призначення, механізмів та необхідних параметрів господарських процесів;

✓ засвоєння основ організації господарської діяльності підприємств, бізнес-проекування, маркетингових досліджень, фінансового аналізу та інших напрямків функціонування;

✓ ідентифікувати проблеми функціонування, аналізувати їх причини, прогнозувати наслідки для підприємства та генерувати управлінські рішення;

✓ проводити комплексні економічні розрахунки з метою обґрунтування управлінських рішень та виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- на міжнародному рівнях.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

3. Програма та структура навчальної практики

Практика проводиться протягом шести тижнів з використанням відповідних інструментів для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. Перед початком проводиться загальний інструктаж та інструктаж з техніки безпеки.

По закінченні практики студенти подають звіт про аналіз підприємства, на якому вони проходять практику. При оцінці роботи враховуються відношення студента до роботи, її якість, об'єм, оформлення звіту, відповіді на запитання. За результатами співбесіди виставляється підсумкова оцінка.

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

- динаміка виробництва валової продукції сільського господарства підприємства – об'єкта навчальної практики, оцінка одержаних результатів;
- аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства – об'єкта навчальної практики, оцінка одержаних результатів;
- аналіз складу, структури та динаміки пасивів підприємства – об'єкта навчальної практики, оцінка одержаних результатів;
- аналіз складу і структури грошових надходжень від реалізації продукції підприємства – об'єкта навчальної практики;

Тема 2. Ресурсне забезпечення підприємства

- аналіз складу і структури земельних угідь підприємства – об'єкта навчальної практики;
- динаміка середньооблікової чисельності працівників підприємства – об'єкта навчальної практики, оцінка одержаних результатів;
- дослідження складу і структури основних засобів підприємства, оцінка одержаних результатів;
- дослідження складу і структури оборотного капіталу підприємства, оцінка одержаних результатів.

Тема 3. Спеціалізація підприємства

- на основі даних про структуру грошових надходжень визначення спеціалізації підприємства, тобто його виробничого напрямку;

- для визначення ступеня розвитку усіх товарних галузей у підприємстві, визначення і аналіз коефіцієнта зосередження товарного виробництва:

Тема 4. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства

- оцінка економічної ефективності використання землі в підприємстві – об'єкті навчальної практики, оцінка одержаних результатів;

- динаміка показників продуктивності праці у підприємстві, використання робочого часу, оцінка одержаних результатів;

- аналіз забезпеченості основними виробничими засобами та ефективності їх використання, оцінка одержаних результатів;

- аналіз економічної ефективності використання оборотного капіталу, оцінка одержаних результатів.

Тема 5. Стан матеріально-технічної бази підприємства

- характеризується за допомогою системи техніко- економічних показників, що включає оцінку рівня техніки, організації виробництва, використання виробничих засобів і ін.

Тема 6. Виробнича програма підприємства

- аналіз складу і структури посівної площі підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

- динаміка урожайності сільськогосподарських культур підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

- динаміка поголів'я худоби і птиці підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

- динаміка продуктивності худоби підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів.

Тема 7. Витрати підприємства

- дослідження складу і структури витрат на виробництво сільськогосподарської продукції підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

- динаміка повної собівартості сільськогосподарської продукції підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

- здійснення факторного аналізу собівартості основних видів сільськогосподарської продукції у підприємстві, оцінка одержаних результатів.

Тема 8. Ціноутворення на продукцію

- охарактеризувати основні чинники ціноутворення на сільськогосподарську продукцію;

- проаналізувати сучасний рівень цін аграрного ринку;

- проаналізувати ціни реалізації основних видів продукції рослинництва та тваринництва в підприємстві;

- дослідити динаміку індексів цін реалізації сільськогосподарської продукції підприємства.

Тема 9. Інвестиційні ресурси підприємства та ефективність їх використання

- здійснити аналіз всіх видів активів інвестора (якщо такі є), які залучаються з метою здійснення вкладень в об'єкти інвестування для отримання прибутку або соціального ефекту.

Тема 10. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

– аналіз економічних результатів сільськогосподарського виробництва підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

– дослідження показників формування фінансових результатів діяльності підприємства – об'єкта практики, оцінка одержаних результатів;

– динаміка рентабельності основних видів сільськогосподарської продукції у підприємстві, оцінка одержаних результатів.

Тема 11. Економічна безпека підприємства

– економічна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою моделі Ліса щодо можливості його банкрутства, оцінка одержаних результатів;

– економічна оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства, оцінка одержаних результатів;

– економічна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою індексу Альтмана щодо можливості його банкрутства, оцінка одержаних результатів.

4. Теми занять навчальної практики

№	Тема	Кількість годин
1	Підприємство як суб'єкт господарювання	15
2	Ресурсне забезпечення підприємства	15
3	Спеціалізація підприємства	15
4	Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства	15
5	Стан матеріально-технічної бази підприємства	15
6	Виробнича програма підприємства	15
7	Витрати підприємства	15
8	Витрати підприємства	15

9	Ціноутворення на продукцію	20
10	Інвестиційні ресурси підприємства та ефективність їх використання	20
11	Економічна безпека підприємства	20
Разом		180

5. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчальної практики використовуються наступні методи навчання:

- пояснення, обговорення, демонстрація;
- розрахункові завдання;
- підготовка аналітичних звітів, презентації;

Також можуть застосовуватися методики проблемного навчання та технологій дистанційного навчання.

6. Форми контролю

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі методи контролю:

МК1. Тестування

МК2. Контрольне завдання

МК3. Розрахункова робота

МК4. Методи усного контролю (індивідуальне, фронтальне, групове)

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Порядок і організація підведення підсумків з навчальної практики студентів визначаються «Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року протокол №10.

З метою виявлення рівня оволодіння студентами вміннями та навичками за результатами проходження практики, передбачено усне опитування (метод контролю, в процесі якого викладач отримує можливість оцінки рівня

засвоєння студентами основних положень проходження практики). Усне опитування припускає змістовні, зв'язні відповіді студентів на питання, які відносяться до матеріалу, що вивчався в ході проходження практики, тому служить навчальним засобом розвитку мови, пам'яті, мислення студентів. Питання викладача для опитування, традиційно, є чіткими, зрозумілими, конкретними, мають прикладний характер базуються на проблемних питаннях, які вирішувалися під час проходження практики та охоплює основний матеріал її програми.

Загальна оцінка підсумків роботи студента уміщує сумарне оцінювання:

- якості виконаної роботи під час практики;
- відвідування практики;
- якості захисту проходження практики (обґрунтованість, логічність, чіткість, переконливість у доповіді та відповідях на запитання).

Проходження студентами навчальної практики оцінюється за 100-бальною шкалою (зараховано або не зараховано) і враховує наступні блоки:

Вид роботи	Оформлення матеріалів практики	Зміст матеріалів практики	Захист практики	Всього
Сума балів	10	30	60 балів	100 балів

Кожний блок оцінюється окремо, по сумі балів яких виставляється підсумкова оцінка у відомість обліку успішності за навчальну практику. Оцінювання знань студента за результатами проходження навчальної практики відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р., протокол №10).

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

8. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний курс з економіки підприємства. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1277>

2. L. Stepasyuk, N. Sulima. Economics of enterprise. Textbook. К. «СР «Компринт»», 2021. 349 p.
3. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: Підручник, друге перевидання. К. "ЦП"КОМПРИНТ". 2020. 497с.
4. О.О. Чередніченко, Т.В. Мірзоєва, Л.М. Степасюк, О.А. Томашевська. Економіка розвитку. Навчальний посібник. Київ: Компринт, 2022. 405 с.
5. С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, Л.М. Степасюк, О.В. Величко, Н.М. Суліма Економіка підприємства. К.: «ЦП «КОМПРИНТ». 2018.
6. Економіка аграрних підприємств. Рогач С.М., Степасюк Л.М., Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А. К.: «ЦП «КОМПРИНТ». 2019. 480 с.
7. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В. Практикум з економіки і фінансів підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ». 2016. 385с.
8. Михайлов С.І., Степасюк Л.М., Городенко С.В. Економіка підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ». 2018. 417с.
9. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ». 2019. 466с.
10. Тематичний довідник з економіки підприємства. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., К : НУБіП України, 2018. 159 с.
11. Степасюк Л.М. «Методичні вказівки до виконання практичних завдань студентами спеціальності 051-«Економіка»» К. Компринт, 2022. 108с.
12. Степасюк Л.М. Методичні вказівки до виконання практичних завдань студентами спеціальності 051 – «Економіка» Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 96с.
13. Рогач С.М., Степасюк Л.М., Гуцул Т.А. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Економіка підприємства» Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 326с.
14. Степасюк Л.М. «Економіка підприємства» Робочий зошит для виконання практичних завдань студентами спеціальності 051- «Економіка» Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 139с.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. К: Кондор Видавництво. 2016. 378 с.
2. Економіка підприємства: підручник. під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
3. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 142 с.
4. Економіка підприємства: навчальний посібник. О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська . Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
5. Економіка підприємства: підручник. за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2021.

6. Waş A, Sulewski P, Gerasymchuk N, Stepasyuk L, Krupin V, Titenko Z, Pogodzińska K. The Potential of Ukrainian Agriculture's Biomass to Generate Renewable Energy in the Context of Climate and Political Challenges-The Case of the Kyiv Region. *Energies*. 2022; 15(18):6547. <https://doi.org/10.3390/en15186547> (Q2)
7. Bal-Prylypko, L., Nikolaenko, M., Stepasyuk, L., Cherednichenko, O., & Lialyk, A. (2022). Forecasting the sale price of pork in agricultural enterprises. *Agricultural and Resource Economics*, 8(4), 170–187. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.04.08>.
8. L Bal-Prylypko¹, O Cherednichenko¹, L Stepasyuk¹ and Z Titenko¹ (2023). Profit as a main factor in forecasting agricultural business development. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, Volume 1150, 9th International Scientific Conference on Sustainability in Energy and Environmental Science 21/06/2022 - 24/06/2022 L Bal-Prylypko et al 2023 IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. **1150** 012008 DOI 10.1088/1755-1315/1150/1/012008
9. Закон України «Про банкрутство» URL: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
11. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
12. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
13. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL: <http://www.apk-inform.com/ru/analityc>
16. Офіційний сайт Національного агропорталу URL: <http://latifundist.com>
17. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL:
18. Офіційний сайт Спільки економістів України URL: <http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klasteru-mexanizm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu/>